Hukuk Bölümü 2007/192 E. , 2007/252 K.

- TICARET VE SANAT ICRASINDAN MEN CEZASINA KARŞI YAPILAN ITIRAZ
  - UMURU BELEDİYEYE MÜTEALLİK AHKAMI CEZAİYE HAKKINDA 16 NİSAN 1340 TARİH VE 486 NUMARALI KANUNUN BAZI MADDELERİNİ MUADDİL KANUN (1608) Madde 3

"İçtihat Metni"

Davacı : EMY Gıda İnşaat İthalat İhracat İç ve Dış Tic. San. ve Ltd. Şti.

adına Şirket Müdürü O.Y.

Davalı : Keçiören Belediye Başkanlığı

O L A Y : Keçiören Belediye Başkanlığı'nın 9.11.2006 gün ve 11150 sayılı ceza kararı ile, 1608 sayılı Kanun'a Maddeler Eklenmesine ve 2575 sayılı Kanun'un 3. Maddesinin Kaldırılmasına Dair 151 sayılı Kanun'un ek 2. maddesi gereğince genel temizliğe riayet etmediğinden bahisle davacının hafif para cezası ile cezalandırılmasına ve 1 gün müddetle ticaret ve sanat icrasından men'ine karar verilmiştir.

Davacı, söz konusu işlemin iptali istemiyle adli yargı yerinde itirazda bulunmuştur.

ANKARA 11.SULH CEZA MAHKEMESİ; 16.1.2007 gün ve 2006/1413 Müt. sayı ile, muteriz vekilinin dilekçesi ve ekleri ile kurumdan celp edilen belgelerin bir bütün halinde incelenmesi sonucunda; İnceleme aşamasında yürürlüğe giren 5560 sayılı yasanın 31. maddesince değişik 5326 sayılı yasasının 3. maddesinde; "Madde 3- (Değişik: 6.12.2006-5560/31 md.), (1) Bu Kanunun; a) İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde, b) Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında uygulanır." Hükmünün, aynı yasanın 34. maddesi ile yeniden düzenlenen 5326 sayılı yasanın 27/8 maddesinde ise: "(8) (Ek: 6.12.2006-5560/34 md.) İdarî yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idarî yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idarî yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddiaları bu işlemin iptali talebiyle birlikte idarî yargı merciinde görülür." Hükmünün yer aldığı; yukarıdaki düzenlemeler karşısında, muteriz hakkında verilen 1 gün ticaret ve sanat icrasından men'ine ilişkin kararın 5560 sayılı yasa ile değişik 27/8 maddesi göz önüne alındığında, yargılamanın idari yargı görevi kapsamına alındığının anlaşıldığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı, bu kez aynı istemle, idari yargı yerinde dava açmıştır.

ANKARA 13. İDARE MAHKEMESİ; 23.2.2007 gün ve E:2007/692, K:2007/145 sayı ile, Umuru Belediyeye Müteallik Ahkamı Cezaiye Hakkında 16 Nisan 1340 (1924) tarih ve 486 numaralı Kanunun Bazı Maddelerini Muaddil 15.5.1930 tarih ve 1608 sayılı Kanunun, 3.1.1940 tarih ve 3764 sayılı Kanunla değişik 1. maddesi "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara elli liraya kadar hafif para cezası tertibine üç günden onbeş güne kadar ticaret ve sanat icrasından men'e ve Türk Ceza Kanununun 536, 538, 557, 559 ve 577. maddeleriyle 553. maddesinin birinci fıkrasında yazılı cezaları tayine belediye encümenleri salahiyettardır. Şubelere ayrılan belediyelerde bu cezaları encümen namına ve yerine şube müdürleri tayin ederler." hükmünü taşıdığı; aynı Kanunun 5.7.1934 tarih ve 2575 sayılı Yasa ile değişik 5. maddesinin birinci fıkrasında "Ceza kararlarına tebliğ tarihinden itibaren beş gün içinde mahsus hakimlere ve bulunmayan yerlerde sulh hakimliğine müracaatla şifahi veya yazılı itiraz olunabilir. İtiraz şifahi ise bir zabıt tutularak muterize imza ettirilir."; 6.maddesinde de "İtiraz üzerine tetkikat evrak üstünde yapılır."... "İtirazlar varit ise hakim ceza kararını iptal ve para cezası alınmış ise belediyenin geri vermesine hükmeder. İtiraz varit görülmezse karar tasdik olunur. İtirazın otuz gün içinde neticelendirilmesi mecburidir. Hakim izahat almak üzere lüzum görürse muterizi veya vekilini celbederek dinleyebilir...." hükümlerine yer verilmekte ve 7. madde ile, yazılı emir ile bozma yolu saklı kalmak kaydıyla, itiraz sonucunda hakim tarafından verilecek kararların kesin olduğuna ve temyiz edilemeyeceğine işaret edilmekte olduğu; anılan Kanun ile, belediyeyi ilgilendiren kanuni düzenlemelerin emrettiği fiilleri yapmayanlara veya yasakladığı fiilleri işleyenlere 1. maddede yazılı diğer cezaların yanı sıra üç günden onbeş güne kadar ticaret ve sanat icrasından men cezası verilmesi konusunda belediye encümeninin yetkili kılındığı ve bu cezalara itiraz edilmesi üzerine uygulanacak usul ve esasların özel olarak düzenlendiği, uyuşmazlığa konu edilen davada görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için söz konusu itiraz müessesesinin incelenmesinin gerekli bulunduğu; 1924 tarih ve 486 sayılı Kanunda, belediye cezalarına karşı hiçbir yargı merciine başvurulamayacağı kabul edilmiş iken, bu Yasanın 6. ve 7. maddelerini tadil eden ve 1927 tarih ve 959 sayılı Kanun bu cezalara idare heyetleri önünde itiraz edilebilmesine olanak tanımış ise de, kanun koyucu tarafından, idare heyetlerinin kuruluş, nitelik ve görevleri itibariyle uygun görülmeyen bu uygulamadan vazgeçilerek, 1930 tarih ve 1608 sayılı Kanun ile konuya daha uygun bir çözüm şekli getirmek amacıyla, itirazların öncelikle bir "mahsus hakim" tarafından, bulunmayan yerlerde ise, sulh hakimi tarafından incelenebilmesini olanaklı kılan bir düzenlemeye gidildiği; nitekim, 1608 sayılı Kanunun 30.03.193Ö tarihlî Adliye Encümeni Mazbatasında, Yasanın bu yönüyle "ceza tertibi dolayısıyla herhangi bir haksızlık ve mağduriyete uğradıklarını iddia edenlerin itirazlarına en seri bir surette ve tam bir itmina verecek merciler tarafından tetkikine imkan vermeyi temine matuf olduğu ifade edildikten sonra..." 5. ve 6. maddelerde itiraz mercii olarak, belediye işleri çok olan yerlerde mahsus hakim ihdas olunarak o hakimler ve olmayan yerlerde sulh hakimleri salahiyetli addolunmuş ve bu suretle de itirazların bir hakim huzurunda tetkiki suretiyle tatminkar bir usul kabul olunmuştur." denildiği; bu açıklamalara göre, Kanunda sözü edilen "mahsus hakim" ibaresinden, sadece belediye işleriyle ilgili cezalara yapılan itirazları çözümlemekle görevli olarak özel hakimlerin amaçlandığı anlaşılmakta olup, şifahi itirazları da kabul ederek inceleyebileceği ve gerektiğinde itiraz edeni çağırıp dinleyebileceği belirtilen mahsus hakimin, yazılı yargılama usulünü uygulayan idare mahkemesi olarak anlaşılmasına olanak bulunmadığı; öte yandan, Kanunda mahsus hakimin bulunmadığı yerlerde sulh hakimliğine başvurulacağına işaret edilmiş olması karşısında, bu tür cezalara karşı yapılan itirazın görüm ve çözümünün adli yargı yerinin görevine girdiğinin açık olduğu; bu durumda, genel temizliğe riayet edilmediği gerekçesiyle, 1608 sayılı Kanuna göre verilen işyerinin faaliyetten men'i ve para cezasından doğan uyuşmazlığın görüm ve çözümünde, yukarıda aktarılan kanuni düzenlemeler ve yapılan açıklamalar ışığında Mahkemelerinin görevli olmayıp, adli yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mahmut BİLGEN, Ramazan TUNÇ, Habibe ÜNAL, O.Cem ERBÜK, Muhittin KARATOPRAK ve Gürbüz GÜMÜŞAY'ın katılımlarıyla yapılan 3.12.2007 günlü toplantısında;

I-İLK İNCELEME :Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu'nun 11.7.1988 günlü, E:1988/1, K:1988/1 sayılı İlke Kararında, "2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun bütünüyle incelenip değerlendirilmesinden, bu Kanunun uygulanması yönünden 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, 'ceza uyuşmazlıkları' ibaresinden, savcının ya da şahsi davacının talebi ile başlayan yargılaması sonunda sanığın mahkûmiyetine ya da beraatine hükmedilebilecek davalarda, askeri ve adli ceza mahkemeleri arasında çıkan görev ve hüküm uyuşmazlıklarının anlaşılması, bunun dışında kalan tüm görev uyuşmazlıklarının 'hukuk uyuşmazlığı' sayılması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Uygulanması idari organlara bırakılan cezalar, adli nitelikte olmadığından, bunlar hakkında yapılan itirazlar ya da açılan davalar 'ceza davası' olarak nitelendirilemezler. İdari niteliklerinden dolayı bu davalara ilişkin görev ve hüküm uyuşmazlıklarının Uyuşmazlık Mahkemesinin Hukuk Bölümünde incelenip çözümlenmesi gerektiği..."açıkça belirtilmiştir. Bu durum göz önüne alındığında, olay bölümünde yazılı başvuru konusu görev uyuşmazlığının Hukuk Bölümünde incelenmesi gerektiği kuşkusuzdur.

Adli ve idari yargı yerleri arasında anılan Yasanın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, idari yargı dosyasının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak davacının istemi üzerine son görevsizlik kararını veren Mahkemece; adli yargı dosyasının Başkanlık yazısı üzerine Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ : Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ayla SONGÖR ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun, davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, 1608 sayılı Yasa uyarınca verilen para cezası ve 1 gün müddetle ticaret ve sanat icrasından men cezasına ilişkin Keçiören Belediye Başkanlığı kararının kaldırılması istemiyle açılmıştır.

Umuru Belediyeye Müteallik Ahkamı Cezaiye Hakkında 16 Nisan 1340 (1924) Tarih Ve 486 Numaralı Kanunun Bazı Maddelerini Muaddil 15.5.1930 tarih ve 1608 sayılı Kanunun, 3.1.1940 tarih ve 3764 sayılı Kanunla değişik 1. maddesi, "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara elli liraya kadar hafif para cezası tertibine üç günden onbeş güne kadar ticaret ve sanat icrasından men'e ve Türk Ceza Kanununun 536,538,557,559 ve 577. maddeleriyle 553.maddesinin birinci fıkrasında yazılı cezaları tayine belediye encümenleri salahiyettardır. Şubelere ayrılan belediyelerde bu cezaları encümen namına ve yerine şube müdürleri tayin ederler."; 5.7.1934 tarih ve 2575 sayılı Yasa ile değişik 5. maddesinin birinci fıkrasında, "Ceza kararlarına tebliğ tarihinden itibaren beş gün içinde mahsus hakimlere ve bulunmayan yerlerde sulh hakimliğine müracaatla şifahi veya yazılı itiraz olunabilir. İtiraz şifahi ise bir zabıt tutularak muterize imza ettirilir. " denilmekte; 6. maddesinde de, itiraz üzerine tetkikatın evrak üstünde yapılacağı, itirazlar varit ise hakimin ceza kararını iptal ve para cezası alınmış ise belediyenin geri vermesine hükmedeceği, itiraz varit görülmezse kararın tasdik olunacağı, itirazın otuz gün içinde neticelendirilmesinin mecburi olduğu, Hakimin izahat almak üzere lüzum görürse muterizi veya vekilini celbederek dinleyebileceği belirtilmekte ve 7. madde ile, yazılı emir ile bozma yolu saklı kalmak kaydıyla, itiraz sonucunda hakim tarafından verilecek kararların kesin olduğuna ve temyiz edilemeyeceğine işaret edilmektedir.

Diğer taraftan, 5.12.1960 tarih ve 151 sayılı Yasanın 1. maddesiyle eklenen 1608 sayılı Yasanın Ek 2. maddesinin birinci fıkrasında, "1608 sayılı kanunun 1 inci maddesinde kayıtlı cezayı müstelzim hususları bizzat gördükleri taktirde il merkezi olan yerlerdeki belediye başkanları ile bulunduğu takdirde başkan muavinleri, şube müdürleri ve belediye başkanlarının bizzat yetki verdikleri müdürler seviyesindeki ilgili görevliler re'sen 25 liraya kadar hafif para cezası tertibine ve 4 güne kadar ticaret ve sanat icrasından men'e, diğer yerlerdeki belediye başkanları ile bulunduğu takdirde başkan muavinleri re'sen 10 liraya kadar hafif para cezası tertibine ve bir gün ticaret ve sanat icrasından men'e yetkilidirler." hükmüne yer verilmiştir.

Anılan Yasa ile, belediyeyi ilgilendiren yasal düzenlemelerin emrettiği fiilleri yapmayanlara veya yasakladığı fiilleri işleyenlere 1. maddede yazılı diğer cezaların yanı sıra ticaret ve sanat icrasından men cezası verilmesi konusunda belediye encümeni ve belediye başkanları ile bulunduğu takdirde başkan muavinleri, şube müdürleri ve belediye başkanlarının bizzat yetki verdikleri müdürler seviyesindeki ilgili görevliler yetkili kılınmış ve bu cezalara itiraz edilmesi üzerine uygulanacak usul ve esaslar özel olarak düzenlenmiş olup, uyuşmazlığa konu edilen davada görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için söz konusu itiraz yolunun açıklanması gerekmektedir.

1924 tarih ve 486 sayılı Yasa'da, belediye cezalarına karşı hiçbir yargı merciine başvurulamayacağı kabul edilmiş iken, bu Yasanın 6. ve 7. maddelerini tadil eden 1927 tarih

ve 959 sayılı Yasa ile bu cezalara idare heyetleri önünde itiraz edilebilmesine olanak tanımış, daha sonra yasakoyucu tarafından, idare heyetlerinin kuruluş, nitelik ve görevleri bakımından uygun görülmeyen bu uygulamadan vazgeçilerek, 1930 tarih ve 1608 sayılı Yasa ile, konuya daha uygun bir çözüm şekli getirmek amacıyla, itirazların öncelikle bir "mahsus hakim" tarafından, bulunmayan yerlerde ise, sulh hakimi tarafından incelenebilmesini olanaklı kılan bir düzenleme yapılmıştır.

Bu açıklamalara göre, Yasada sözü edilen "mahsus hakim" ibaresinden, sadece belediye işleriyle ilgili cezalara yapılan itirazları çözümlemekle görevli olacak özel hakimlerin amaçlandığı; ancak, mahsus hakimin bulunmadığı yerlerde sulh hakimliğine başvurulacağının açıkça belirtilmiş olması karşısında, bu tür cezalara karşı yapılan itirazın görüm ve çözümünün adli yargı yerinin görevine girdiği açıktır.

Açıklanan nedenlerle, 1608 sayılı Yasa'ya göre verilen para cezası ve (1) gün müddetle ticaret ve sanat icrasından men cezasına karşı yapılan itirazın görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli olduğundan, Sulh Ceza Mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılması
gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Ankara 11. Sulh Ceza Mahkemesi'nce verilen 16.1.2007 gün ve E:2006/1413 Müt. sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 3.12.2007 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.